

Asia: VN/34144/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Edustaako vastaaja

Ammattijärjestöä

2. Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus tavoitetta varhaisen tuen saatavuuden parantamisesta?

Ei, vaan tarvittaisiin ehdotetun sijaan tai lisäksi seuraavia toimia

Ehdotetut toimet kohtaan 2:

Suomen Psykologiliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitykseen laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Kommentoimme esitysluonnosta erityisesti oppimisen vaikeuksia ja mielenterveysongelmia kokevien oppilaiden ja opiskelijoiden näkökulmasta.

Asetusluonnoksessa on esitetty alle kouluikäisten neuvolapalveluissa toteutettavien laajojen terveystarkastusten määrän vähentämistä. Esitetty muutos ei Psykologiliiton mukaan tue tavoitetta varhaisen tuen saatavuuden parantamisesta. Psykologiliitto kannattaa 4 kuukauden iässä tehtävän laajan terveystarkastuksen säilyttämistä nykyisen asetuksen mukaisena, jotta laaja-alainen arvio lapsen hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavista tekijöistä toteutuisi mahdollisimman varhain vauva-aikana ja mahdollistaa moniammatillisen avun saamisen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. On keskeistä säilyttää riittävä seuranta ja terveydenedistämien kaikille lapsille, nuorille ja perheille.

3.1 Raskaudenaikaisissa neuvolapalveluissa

En osaa sanoa

Ehdotetut toimet kohtaan 3.1:

-

Muita huomioita kohtaan 3.1:

-

3.2 Alle kouluikäisen neuvolapalveluissa

En osaa sanoa

Ehdotetut toimet kohtaan 3.2:

-

Muita huomioita kohtaan 3.2:

-

3.3 Kouluterveydenhuollon palveluissa

En osaa sanoa

Ehdotetut toimet kohtaan 3.3:

-

Muita huomioita kohtaan 3.3:

-

3.4 Opiskeluterveydenhuollon palveluissa

En osaa sanoa

Ehdotetut toimet kohtaan 3.4:

-

Muita huomioita kohtaan 3.4:

-

4. Onko sääntely opiskeluterveydenhuollon ja siihen kuuluvasta sähköisestä terveystieteidenhuollon 17 §:n 2 momentin ja 70 a §:n säännöksissä soveltamisen kannalta toimiva?

Ei, vaan säännöksiä olisi muokattava seuraavalla tavalla

Ehdotetut muutokset kohtaan 4:

Erilaisten terveystieteidenhuollon käyttö on kannatettavaa kuten myös paperisten lomakkeiden digitalisointi. Tällaiset kyselyt voivat parhaimmillaankin toimia ainoastaan seulamaisina eikä niillä voida tunnistaa kaikkia tukea tarvitsevia. Riski sekä väärille positiiviselle, että väärille negatiivisille löydöksille on huomioitava ja siksi tarvitaan myös mita tiedonhankintamenetelmiä. erilaiset oirekyselyt myös ovat haastavia vastattavia lapsille ja nuorille, joilla on esim. lukuvaiveuksia. Kyselyjen kehittäminen sekä saavutettavuuden varmistaminen on resurssitoimiva riittävästi

Esityksessä ole myöskään huomioitu riittävästi sitä, miten mahdollisimman moni nuori tavoitetaan ja saataisiin täyttämään sähköinen terveystarkastus. toteaa, Sähköisen terveystarkastuksen toteuttamisen tulee olla terveydenhuollon vastuulla ja on keskeistä, että toisen asteen terveystarkastuksiin kutsutaan myös ne opiskelijat, jotka eivät ole vastanneet sähköiseen terveystarkastukseen, erityisesti silloin kun vanhemmilla, opetushenkilöstöllä tai muulla opiskeluhuollon henkilöstöllä on huolta opiskelijasta.

Lähtökohtaisesti opiskeluterveydenhuollon ja kutsuntojen ennakkoterveystarkastuksen yhdistämistä ja terveystarkastukseen liittyvien lomakkeiden korvaamista sähköisellä terveystarkastuksella. Uudistus vähentää päällekkäistä työtä ja mahdollistaa resurssien kohdentamisen tarpeenmukaisemmin. Se myös tukee palvelujen yhdenmukaista toteutusta. Yhdistetyllä kyselyllä opiskelija antaa ajantasaiset tiedot terveydestään ja toimintakyvystään. Yhdistetty kysely sisältää elementit sekä palveluskelpoisuuden että opiskelukyvyyn ja tulevan ammatin vaatimien edellytysten arvioimiseksi, kuitenkin huomioiden kaikkiin seuloihin liittyvät epävarmuustekijät, joita on lyhyesti kuvattu edellisissä kappaleissa.

5. Onko esitetty sääntely valtioneuvoston asetukseen neuvolatoiminnasta sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sisällöstä riittävä terveystarkastusten toteuttamiseksi?

En osaa sanoa

6. Yhtenä toimenpiteenä asetuseräluonnoksessa ehdotetaan kansallisten ohjeistuksien ja suositusten päivittäminen NEUKO-tietokantaan. Onko esitetty toimenpide riittävä?

En osaa sanoa

7. Millaista muuta kansallista ohjausta ja toimenpiteitä esitetyn lainsäädännön onnistunut toimeenpano mielestänne edellyttää?

-

Muita huomioita hallituksen esityksen luonnoksesta:

Kouluympäristössä havaittujen ongelmien taustalla on usein erilaisia oppimisen vaikeuksia sekä neuropsykologisia haasteita. Lisäksi mielenterveyteen liittyvät haasteiden vaikutus on kasvanut merkittävästi. Psykologiliitto korostaa, että oppilas- ja opiskeluhuollossa tulee olla riittävästi tietoa ja osaamista tunnistaa ja erottaa toisistaan oppimisvaikeudet, mielenterveyden ongelmat ja neuropsykologiset haasteet ja näiden osalta yhteistyön ja tiedonsiirto koulujen ja oppilaitosten pedagogisen henkilöstön kanssa tulee olla sujuvaa.

Esityksen perusteluissa mainittu joustavuus terveystarkastusten toteuttamistavoissa ja -ajankohdissa on perusteltua, jos se ei heikennä lasten/nuorten terveydentilan seurantaa ja ongelmien tai riskien varhaista toteamista. Joustavuutta ei Psykologiliiton näkemyksen mukaan voi käyttää säästötoimenpiteenä, jollainen riski on näkemyksemme mukaan merkittävä. Psykologiliitto on huolissaan siitä, että vastuu erityisesti mielenterveyteen liittyvien huolten ja kysymysten esiin tuomisesta jää vahvemmin lasten/nuorten ja heidän huoltajiensa vastuulle ja siten osalla lapsista/nuorista ongelmien varhainen havaitseminen viivästyy. Kuitenkin useat haasteet neuropsykologien ja mielenterveyteen liittyen esiintyvät varsinkin varhaisessa vaiheessa vahvempana tietyssä ympäristössä, kuten esimerkiksi kotona tai koulussa. Keskeistä on varmistaa,

että tieto yksilöllisestä tarpeesta saavuttaa kokonaisvaltaisesti terveydenhuollon ammattilaiset esimerkiksi oppilas- ja opiskeluhuollon psykologin ja kuraattorin ja tämä yhteys saattaa heikentyä, mikäli lakisääteisten terveystarkastuksia harvennetaan eikä lapsi/nuori tai hänen vanhempansa ei ole itse yhteyttä terveydenhuoltoon terveyteen liittyvän huolen tai kysymyksen tiimoilta.

Asetuksen perustelumuistiossa on sivulla 14 kuvattu kouluterveydenhuollon terveystarkastusten toteuttamista osin ryhmätapaamisena. Psykologiliitto kannattaa perustelumuistion ajatusta siltä osin, että se mahdollistaa moniammatillisen yhteistyön ja mm. oppilas- ja opiskeluhuollon psykologien osaamisen vahvemman hyödyntämisen.

Muita huomioita asetusluonnoksista:

-

Lipsanen Jari
Suomen Psykologiliitto ry